

A'
TSÁSZÁRI ÉS KIRALYI FELSÉG'
ENGEDELMÉVEL,

Nro 21.

**Költ Bétsben, Böjt-más Havának (Mártziusnak)
 13-dik napján 1798-dik Elztendőben.**

Olasz Országi Tudósítások:

*Egy Veronai magános Levél, mely Febr.
 3-dik napján indítódott, ezeket írja:*

Tsak nem mindennap jöväögetnek ide ál-
 tal Mántuaiak, 's egy szívvel szájjal bi-
 zonyítják, hogy nékiek se' testeknek se'
 lelkeknek nem kell a' Cisalpina Respubli-
 kával való egyesség, és tsak arra vára-
 koznak, a' mint mondják, hogy a' Fran-

Z

tziák ki-vonják a' lábokat Mántuából; mindjárt tudják ők akkor mi tévőknek kell lenni. *Cremonában 's Májlándbann* is igen sokan nintsenek meg-elégedve, az erőszakosan nyakokba vartt Republikánussággal.

A' Bétsi Nunciáturának egy Fő Tisztviselőjétől tudjuk, hogy Pápa Ő Sz. ge, ki most 78 esztendő, 4 nap alatt *Sienába* érkezvén, onnét Florentziába szándékozott.

A' Római történetek' Históriáját, így folytatja a' Bétsi Udvari Újságnak 10-dik Mártziusi Darabja:

„Több rendbéli Hirdetmények tétettek közönségesekké Rómában Febr. 20-dik napjáig, az Olasz-Országi Fr. Sereg' Fő-Vezére *Berthier*; és a' Rómába bé-mentt Fr. Katonaság' Kommendánssa, *Cervoni* Generálisok által. Ezen Hirdetményeket magokban foglalják a' közönséges Tudósítások, melyek Rómából Febr. 17-dik és 20-dik napján indítódtak. Az első Hirdetmény, Febr. 10-dikén költ Róma előtt fekvő fő-quártélyjából *Berthier* Generálisnak. Meg-bíztatódott abban a' Nép, a' Religiónak 's az Isteni-tiszteletnek' folyamátjának fenn-tartatása eránt; meg-parantsoltatott minden Idegeneknek, hogy a' magok Nemzete' jegyét viseljék; 's a' Külföldi Követek meg-kérlettettek, hogy az

Altalmok alatt lévő Személvek' laistromát küldjék a' Római Frantzia Generálstabhoz. — Más Hirdetményben, mely a' Monte Mariói fő-quártélyból költ Febr. 12-dikénn, meg újjíttattak az Isteni tisztelet eránt tett előbbi ígéretek. — Febr. 13-dikánn megparantsoltatott, hogy Mindenek, a' kik vontató-lovakat vagy öszvéreket tartanak, jelentést tegyenek azok eránt a' feljebb említett Generálstabsnál. A' katonai fenyítékre nézve, igen kemény parantsolatok hirdetődik ki. — Febr. 14-dikén megparantsoltatott, hogy a' kinél Angliai, Portugalliai, vagy Orosz-Birodalombéli jószág vagyon le-téve: bé-jelentsé azt 24 órá alatt, és semmit is belőle el ne mérészeljen adni: mert ha el ad valamit: büntetésül tíz annyit fog fizetni, mint az el adott portékának az árra. "

„ Ezenközben 9-dik Febr. tól fogva, 13 dikig mindég több több Katonaság takarodott bé Rómába, 's részszerént a' Sz. Angyal Varába szállítódott, részszerént pedig *Monte Cavallo*; a' *Kapitólümi* és *Villa Medici* nevezetű nagy épületekbe. Az útszáknak egymással való öszfe-meneteleik, a' fő-piatzok; és minden magas fekvésű helyek, meg-rakattak kártáts-töltésű ágyúkkal, a' melyek mellé égő-kanótzokkal állíttattak a' Pattantyúsek. Egy tsoport Granaterösság a' *Lateránnum* nevű pa-

Iota' eleibe állíttatott, melyben lakott vólt a' Sz. Pápa. Ő Szentsége' Unokája (*Braschi* Herizeg) Házához Strázsa rendelt-tett. A' Státus - Secretárius (*Doria* Kárdinális) több közönséges Tisztviselőkkel egyetemben árestomba tétetett. "

„ Febr. 13 - dikánn a' Kiköltözttekre nézve, oly értelmű Rendelés adatott ki, hogy ha vízfza nem térnek: el vesztik a' jószágaikat. — A' Katonaság' tartására, kétszáz ezer Skudi kívántatott. "

„ *Berthier* Generális Febr. 15 - dikénn ment bé Rómába: a' midőn fegyverben állott az egész Frantzia Őrizet. A' Nép, Követeket küldött eleibe a' Generálisnak, kik őt fel - kísértetvén a' Kapitóliumba, ott vélek egygyütt az újj igazgatás' formáját el rendelte. Ezenközben özsze - gyűltek a' Kárdinálisok a' Vatikánumb' szobáiba, minekutánna el végezték az inneplő Istentiszteletet, mely, VI dik Piusnak, a' Peter' székebe 1775 - dik eszt. ben, éppen azon a' napon lett ültettedeséért tartatott. Az említett szobákban le - mondottak a' Kárdinálisok a' Világi Fejedelemségről, és az ezen le - mondást magaban foglaló Írást önnön neveiknek az alá való fel - jegyzésével is meg - erősítették. Ezen rendkívül szomorú esetben, ingadozatlan állhatatosságot, 's belső tsendességet mutatott Ő Sz. ge. Valóban mindenkor almelködásra

fogják indítani a' *Históriák'* Olvasóit, az az erőslelkűség, és hathatós ékesen-szóllás, melyel felelt ezen Fő Lelki-Pásztor, az igazgatásról önkéntvaló le-mondást erányzott kedvetlen feltételére *Berthier* Generálisnak."

„Ezenközben sok Nép tsoportozott ösfzfe a' *Boaria* nevű piatzra: a' hol felolvastatott egy Hirdetmény, melyben mindeneknek előtte jelentetett, hogy a' Római Nép, nem bűnös a' *Duphot* Generális' halálábann, és undorodik azon tselekedettől. 2.) Hogy a' hajdani igazgatásnak minden hatalmát, mely a' politikai, gazdasági, és polgári intézetekre terjedt ki, semmivé teszi; magát ellenben, szabadnak deklarálja; és saját jussait, úgymint: a' törvényhozó, és végrehajtó - hatalmat, önnön kebeléből választott Képviselők által akarja gyakorolni. 3.) A' Religió, betsületben fog tartatni, 's a' Pápa' Egyházi hatalma is meg-hagyatik maga épségében. A' Sz. Atyának, méltóságához illendő jövedelmet fognak ki-rendelni a' Nép' Képviselői, és személye eránt való tekintetből, Testőrzőket is. — A' Kormányfő most előre hét Szakaszokra osztatik fel, melyeknek kötelességjek lesz, minden politikai és gazdasági tárgyakra ügyelni. Az Elölűlők ezen hét Szakaszoknak, egy Tanácsot fognak formálni. 's a' t. — Ezen Hirdetmény-

nek fel-olvastatása után el végeztetett, hogy a' Nép közzül választandó nyóltz Követek által meg kell kérni a' Frantzia Sereg' Fővezérét a' Fr. Nemzet' bátorsága 's óltalma eránt. "

„ Meg-halgtván *Berthier* a' Deputátusokat, fel-ment egy a' végre fel-állítatot alkotmányra, 's Beszédet tartott a' Nép' gyülekezetéhez. Mindjárt azután nyomtatásban is jött ki egy Jelentes, mely, a' Római Néphez vólt intézve, 's ezeket foglalta magábann a' többek között: „hogy a' Fr. Respublika meg-esméri a' Római Respublikát, 's a' Fr. Seregnek különös óltalmába veszi azt; a' Fr. Vezér meg-esméri a' most ideig fel állított Népi Kormányzókat is törvényes hatalomnak, semmi más világi hatalomnak, mely az előbbeni Pápai igazgatástól vette a' maga erejét, helye többé nem lehet, Ő, a' Fr. Vezér, fel fogja állítani az újj Respublika alkotmányát. Azonközben *Cervoni* Generalisra bízattatik a' Római belső bátorságról való gondoskodás. A' Római Respublika' Kerületébe mind azon Tartományok bé lesznek foglaltatva, melyek a' Campó-Formidói Békességekötés után a' Pápa' világi hatalmában vóltak. "

„ A' Frantzia Kiköltözttekre nézve, oly parantsolat hirdettetett ki Febr. 17-dikén, hogy 24 órák alatt el takarodjanak

a' Fr. Respublika' földjéről, 's örökre szám-
kivették azon földről, mely ennekelőtte
az Egyházi Birodalomhoz tartozott. Né-
szerént vólt ki-nevezve *Maury* Kárdiná-
lis. Minden jószágaik a' Kiköltöztteknek el
foglaltattak, 's el fognak adatni a' Fr. Res-
publika' hasznára. Mindazáltal az oly Fr.
Papok, kiket a' Fr. Respublika maga kül-
dött el a' maga kebeléből, meg-maradhat-
nak ott, a' hol most tartózkodnak. "

„Más Rendelések' ereje szerént, el
adattatnak minden papi jószágok, hogy a'
papiros-pénzt bé lehessen váltani a' Római
Respublika' Kaszszájába. A' Templomok,
's azoknak környékei, nem lesznek többé
Menedék-helyek (Asylumok); a' külföldi
Kövecek' házaikkal egybe-kötetett jusok
's szabadságok is el múlnak. A' jusok kö-
zött különösen meg-neveztetik a' tulaj-
don posta-tartás."

„Minden rendelések úgy adatnak ki,
a' mint akarja a' Frantzia Vezér, melye-
ket azonnal végre hajt a' katonai erő."

Helvétziai Tudósítások.

Hogy a' Bernaiak és a' Frantziák kö-
zött el kezdődött az ellenségeskedés: bizo-
nyosnak írták Márcz 2 dikánn Helvétzia'
részéről.

A' Bernai Kánton' Elöljáróival Febr. 13-
dikánn közlött kívánságai a' Fr. Kormány-

széknek, következő 4 Tzikkelyekben határozódnak, úgymint: 1.) Hogy minden mostani Elöljárói a' nevezeti Kántonnak, tegyék le hivataljokat, 's a' Titkos és a' Hadi-Tanátsot töröljék el. 2.) Hogy a' jövődöbeli igazgatás' formájának maga egész valóságában leheto fel-állíttatásáig, egy ideigvaló Kormányfiséket kell fel-állítani, melynek mindazáltal nem választathatik Tagjává senki is, a' ki Tagja volt a' hajdani Igazgató-Széknak. 3.) Hogy a' Könyvnyomtatásbéli szabadság semmi határok közzé ne szoríttassék. 4.) Hogy mind Azoknak téríttessék meg a' kára, a' kik meg-büntetődtek vagy azért, hogy különböző politikai értelmet nyilatkoztattak, vagy azért, mivel a' Fr. Nemzet ellen nem akartak fegyvert fogni.

Fébr. 18-dikán, mind a' 13 Kántonokhoz intézett a' Basíleai Fr. Minister egy Jelentést, Ő abban is különössen ki kelt a' Bernai Elöljárók ellen. A' summája t. i. ezen Jelentésnek oda megy ki: hogy a' mely hadi-készületek tétetnek a' Frantzia Respublika' részéről: azok, tsupán az igazgató Helvétziai Szénátorok, és kiváltképpen a' Bernaiak ellen vagynak erányozva, hogy a' Fr. Respublika, éppen nem szándékozik magához kaptsolni Helvétziát, hanem csak eszköz akar lenni a' Helvétus

Kántonok' hibás igazgattatásának más Konstitúció által való fel-váltatásában.

A' Basileai Kánton' Nemzeti-gyűlése megfontolta Febr. 20-dikánn, hogy a' Frantzia Direktórium' kívánságának nem telerítése, hadat vonna szükségesképpen maga után, 's szörnyű veszedelmet okozna a' Bernai és Solothurni Kántonoknak, sőt egész Helvétziának. Ennek meg-gondolásából, vagy talán idegen sugallások által is unfzoltatvánn arra határozta magát, hogy Követeket küldjön Bernába, kik által meg kérje a' Bernai Kormányfőket, a' Fr. Direktórium' kívánságainak el fogadására. Ki is választotta maga kebeléből Követeknek *Huber, Legrand, Schmidt, és Schaefer* Polgárokat. Ezekhez önként Társnak ajánlotta magát egy *Schafhauseni* Deputátus is, a' ki éppen jelen volt a' Basileai Gyűlésben, ámbár az említett Követségre, nem volt a' maga Kántoná' részéről plenipotentziázva.

El érkezvénn a' Basileai Deputátzió Bernába, közönséges Ülésben fogadtatott a' Nagy-tanáts által. Főképpen arra kérte a' Basileai Gyűlés' nevébenn a' Bernai Elöljárókat, hogy a' hadi-készülettételeket szakaszszák félbe, és siessenek az igazgatós' formája' jobbításával. Az első Polgármester, következő summájú feleletet

adott a' Deputátziónak: „Míg válasz nem érkezik a' Fr. Direktóriumtól Bernába; addig nem lehet semmi bizonyost tudni a' külső környülállásairól Bernának; nem lehet tehát a' hadi-készületeket is meg-fűntetni. A' mi illeti a' szükséges jobbításokat, meg-teszi azokat a' Bernai Tanács, idegen sugallások után való hallgatás nélkül, alkalmas időben. Egyébaránt tsudálozik azonn a' Tanács, hogy a' Basileaiak, kik kevéssel ezelőtt tsupánn magok nem akartak a' több Kántonbéliekkel egygyütt tartani, az örök Szövetségnek meg újjításában, most részt vesznek a' Bernai Kánton' dolgaiban, Köszöni azonban jóakarataikat.

A' Frantzia Kövételnek is értésére adotta a' Bernai Nagy-Tanács, hogy a' maga 3-dik Februárisi Végzésétől el nem áll, és telyességgel nem erezkedhetik alkuba a' Fr. Követtel, azon kívánságokra nézve, melyeket (a' feljebb elő adott 4 Tzikkelekben) közlött véle. Küldött mindazáltal Deputátusokat *Brüne* Fr. Generálishoz, és 5-dik vagy 6-dik Mártziusig Fegyvernyugvást is kötött véle, mely idő alatt, egyenessen írt a' Frantzia Direktóriumhoz. Azonközben, egész szorgalmatossággal tette a' hadi-készületeket, melyeknek szerentsésítésébenn példás Frigyesi hívséget mutattak leg-nagyobb részént a' több Kántonok is.

Általán fogva buzognak a' Bernai Kánton' Lakosai, Hazájok 's Szabadságjok mellett. Készek minden Rend- 's Nemkülönbség nélkül, Öregek Ifjak, Afzszonyok Férjfiak, foglalatoskodni a' sántzok' készítésében.

Azon Demokraták, kik *Bernábann* el fogattattak, mind öfzsze 27-en vagynak. Kettő közzülök Tagja vólt a' Nagy-Tanátsnak. A' 3 leg főbbek el akartak szökni Afzszony ruhában, de meg kapattattak.

Azok között a' Cisalpinus Katonák között, kiket diadalmassan vízfza-verték az *Uri* Kántonbéliék, Frantziák is vóltak de kevesen. A' különösen jó kezűletű Helvétziai puskaapor, tsinálta első fzerentséjeket az *Uri* Kántonbélieknek, úgymint a' kiknek Stuttzosaik, az említett puskaporral, melyel egy harmad részfzel lehet meszfzebb löni mint más féle puskaporral, legelsőben is a' Tisztjeit lötték le az ellenségnek, melynél nem vólt több két ágyúnál. Ezt mind a' kettőt el nyerték az *Uri* Kántonbéliék, azon kívül 12 bagázsiás és 5 mupitziós szekereket, ezer flintát 's a't. A' vízfza-szaladhatott Cisalpinusok közzül, egy részt le-öldöstek még a' meg-bántatott Lakosok.

Frantzia- Országi Tudósítások.

A' Nép magaurasága' innepének eszten-dőnként 20-dik Mártziusban lejendő tartatá-

sát, minekutánna 31-dik Jan. ban meg-határozta a' Törvényhozó Ifjabbik Tanács, Febr. 2-dikán pedig helybe-hagyta az öregebbik Tanács is: már most a' Direktörök, kikre bízattatott azon innep-tartása' mód-jának el rendelése, egy Hirdetményt tettek közönségessé az eránt, 's egyfzersmind az azonn napot követendő Választások eránt is.

Bonaparte Generális Febr. 20-dikánn vízfzsa érkezett Párisba.

Strafszburgból és Kolmárból sok Tisztek fogva vitettek Párisba; mert reálok kezdett bizonyosodni, a' *Moró* által Párisba küldetett Levelekből, hogy öfzfzesküdt Társai vóltak *Pichegrunek*.

A' Törvényhozó-Tanács' Tagjai Febr. 19-dikénn tisztelkedtek leg-előfzfzör az újj öltözetjekben, melyet a' Nép igen hasonlónak talált a' Teátromi Játszók' ruhájához: azért is helybe nem hagyott.

Portugalliai és Spanyol-Országai Tudósítások.

Portugalliában nagy aggódást okozott az a' hír, de Spanyol-Országban sem keveset: hogy Spanyol-Országgon által, 50 ezer Fr. ák masíroznának Portugalliába.

Német Birodalmi Tudósítások.

A' Móza, Rajna és Mosella között fekvő Német Tartományokból, négy Osztályait tsinált a' Fr. Respublikának 1-ső Februáriustól fogva *Rudler* Kommisszárius, mely négy Osztályok (Departmánok) 140 Kántonokat, vagy kisebb Kerületeket foglalnak magokban. Lakossáiknak száma egy millió szaz ötven ezerre summáltatott. Az 1-ső Osztály neveztetik *Donnersberg*-ről (Mont-Tonnere-ről; a' másik a' Szár (Saar) vizeről; a' 3-dik, a' Rajnáról és Moselláról; a' 4-dik a' Roer vizeről. Az 1-sőben, Moguntzia a' Főváros; a' 2-dikban, Trier (Trevíri); a' 3-dikban Koblentz; a' 4-dikben Aachen (Aquisgránium).

A' Rastadti Német Követség, felelt a' Fr. Követségnek Mártz. 2-dikán, a' Rajna és a' Mosella vizei között ajánlván hatart a' Fr. Respublikának.

Magyar-Ország.

A' Dunántúlvaló Kerületbéli Törvényes Tábla Assessorának T. Vizeki *Tallian* Antal Úrnak, már huszonnégy esztendőktől fogva viselt különkülönbféle betses hívatалokbéli hív és hasznos szolgálatit kegyes tekintetbe vévén Fels. Királyunk, méltoztatott nevezett E. Hazánkfiát, Királyi Tanácsosi (Consiliáriusi) rangra való emeléssel meg-tisztelni.

Szombathelyi Prépost Fő Tiszt. *Dagónics* János Úr, Typultai Apátúrsággal tiszteltetett meg Ő Felségétől.

Béts.

A' Bétsi Frantzia Követ *Bernadotte* Generális vezérlette volt *Jourdan'* Seregének azon részét, melyet Vitzsburgnál 1796-dik eszt. ben, Sept. 3. dik napján, derekasán meg-viselt volt Ts. Kir. Generálmajor *Lichtenstein* János Hertzeg. Most midőn a' Hertzeg, tzeremóniás látogatására lett volna, *Bernadotte* Generálisnak: Ez azt a' komplementomot tsíálta néki, hogy inkább szereti szobájában tisztelni, mint tsata-mezejenn állani szembe véle.

A' Spanyol Követ, *Bernadotte* Generális' kedvéért, ma nagy asztalt ad, melyhez mind külföldi mind belső Ministerek vagynak híva. Negyven Szemelyekre leszsz terítve az asztal.

Mint közönséges hírt úgy írhatjuk, de mint valóságot nem bizonyíthatjuk: hogy Rómában vérontás történt volna. A' hír is különböző az eránt: Kik között esett a' vérontás? Egy rendbéli hír szerént t. i. a' Lakosok és a' Frantziák kaptak öfzsze; más rendbéli hír szerént ellenben, egy része magoknak a' Fr. áknak támadt fel az új *Veter Massena* Generális ellen.

Tudósítás.

Pestről jelenti a' Nemes Magyar Hazának, Orvos Doktor Kovács Mihály Úr, hogy most adott ki magyarul, két olyan Segedelem-Táblákat, a' milyeneket javasol, sőt el múlhatatlan szükségeseeknek lenni tanít, a' Magyar *Hufeland* a' II-dik Tselekedő Reszének 244-dik levelén, éppen a' 250-dik leveléig.

Az első Tábla elő számlálja: 1.) A' véletlen halálos történetekben való közönséges segedelmeket. Ad 2.) közönségesen mindenféle segedelmekre tartozó közönséges regulákat.

Különösenh pedig tanítja: 1.) Hogy kell a' vízbe fúlt; 2.) a' meg-fagyott; 3.) a' fel-akasztott embereket; 4.) a' holttan születhi tetstett kisdedeket — fel-támasztani.

A' II-dik Tábla tanítja, hogy kell segíteni hirtelen 1.) a' veszett kutya által meg-harapott; 2.) a' méreggel meg-étette-tett; 3.) a' torokba meg-akadt tsont vagy falat miatt fúldokló embereken. 2.) az ágyba vígyázatlanságból az Anyák, vagy az ágy által agyon nyomtatott kisdedekenn. Ide járúl egy rézre metstzett veszett-kutyának papirosra le-nyomott képe. Ugyan

itt le-vagynak írva azon jelek, a' melyek-ről a' veszett-kutyát meg-lehet esmérni.

Milyen hasznosok, sőt el-múlhatatlanul szükségesek legyenek mindenkinek ezen Táblák? mi végre valók? és hol kell ezeket nevezetesen fel-függesztetni? 's a' t. nem szükség itt le írni, mivel ezek bőven és világosan meg vagynak mutatva, és le vagynak írva a' Magyar *Hufeland* II dik Tselekedô Részének 244-dik leveletől fogva, a' 250 dikig, fel-tévén az említett Orvos, hogy ezen Magyar Könyvet, minden, a' jó erköltsőkben, az egészségben, és a' hosszú életre Gyermeküket, Felebarátjaikat, Tanítványaikat, Tselédjeiket, 's a' t. nevelni kívánó Magyar Atyák, Anyák, Gazdák, Tanítók, 's a' t. már megszerzették, vagy leg-alább ezután megszerzeni kívánnyák.

Ezenn Táblák már kéfzen vagynak, és *József*-i napi Pesti Vásárkor fognak árúltatni Pesten, *Weingand*, *Kilián*, és *Kis* Könyváros Uraknál, Külföldön pedig ugyan azon helyeken, a' melyeken a' Magyar *Hufeland* árúltatik: a' kik pedig az említett helyeken kívül kívánnának több nyomtatmányokat árulás végett, jelentsék magokat a' Szerzőnél, a' ki Pesten, a' Rácz Templomhoz közel 307-dik szám alatt lakik. — Az árra egy egy Táblának 3 krajtzár, és így a' kettőnek hat krajtzár.